

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 1328/2022
14.09.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници по тужби Повереника за заштиту равноправности Београд, Булевар краља Александра број 84, против туженог „Магична Талија“ ДОО Београд, улица Николе Груловића број 7, чији је пуномоћник Драган Ђокић, адвокат у ..., ради утврђења дискриминације, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3487/21 од 10.12.2021. године, у седници већа одржаној 14. септембра 2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

Ревизија туженог **СЕ ДЕЛИМИЧНО УСВАЈА**, пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 3487/21 од 10.12.2021. године **СЕ ПРЕИНАЧУЈЕ** тако што се одбија тужбени захтев којим тужилац Повереник за заштиту равноправности Београд тражи да се утврди да је тужени „Магична Талија“ доо Београд извршио акт дискриминације на основу пола и породичног статуса у области рада и запошљавања стављањем АА из ... у неоправдано неповољнији положај, на начин што је у току трајања трудноће, породилског одсуства и одсуства са рада ради неге детета нередовним и нецеловитим уплаћивањем доприноса истој отежао остваривање права на здравствену заштиту и боловање, док се у преосталом делу ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3487/21 од 10.12.2021. године **ОДБИЈА** као неоснована.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Виши суд у Београду је донео пресуду П1 6/21 дана 26.04.2021. године којом је, у 1. ставу изреке, утврдио да је тужени извршио акт дискриминације на основу пола и породичног статуса у области рада и запошљавања стављањем АА из ... у неоправдано неповољнији положај, на начин што је у току трајања трудноће, породилског одсуства и одсуства са рада ради неге детета:

- трајање радног односа уценио потписивањем бланко споразума о престанку радног односа;
- тражио да лично обезбеди средства за доприносе;
- ускратио јој права на плаћено одсуство због одласка код лекара током трудноће;

-нередовним и нецеловитим уплаћивањем доприноса отежао остваривање права на здравствену заштиту и боловање;
-активирањем бланко споразума о престанку радног односа, односно одјавом са осигурања код РФ ПИО, након пријаве инспекторату за рад;
у 2. ставу изреке наложио туженом да о свом трошку објави став 1. изреке пресуде у листу са националном покривеношћу; у 3. ставу изреке је одбио делимично тужбени захтев тужиоца; у 4. ставу изреке је одлучио да свака странка сноси трошкове поступка.

Апелациони суд у Београду је донео пресуду Гж1 3487/21 дана 10.12.2021. године којом је преиначио пресуду Вишег суда у Београду П1 6/21 од 26.04.2021. године, у делу става 1. и 2. изреке, тако што је одбио тужбени захтев тужиоца да се утврди да је тужени извршио акт дискриминације на основу пола и породичног статуса у области рада и запошљавања стављањем АА из ... у неоправдано неповољнији положај, на начин што јој је у току трајања трудноће, породилског одсуства и одсуства са рада ради неге детета ускратио право на плаћено одсуство због одласка код лекара током трудноће, и да свом трошку објави овај део става 1. изреке пресуде у листу са националном покривеношћу, као неоснован, док је одбио као неосновану жалбу туженог и потврдио исту пресуду у преосталом делу става 1, 12. и у ставу 4. изреке и одбио захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне другостепене пресуде је дозвољену и благовремену ревизију изјавио тужени, којом пресуду побија због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП, учињене у поступку пред другостепеним судом, због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је питао побијану пресуду по одредби члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/2011... 18/2020) и нашао да је ревизија туженог делимично основана, у делу којим је побијаном пресудом правноснажно одлучено о тужбеном захтеву за утврђење да је тужени извршио акт дискриминације на основу пола и породичног статуса у области рада и запошљавања стављањем АА из ... у неоправдано неповољнији положај на начин што је у току трајања трудноће, породилског одсуства и одсуства са рада ради неге детета нередовним и нецеловитим уплаћивањем доприноса отежао остваривање права на здравствену заштиту и боловање и да се одлука о овом делу тужбеног захтева објави у листу са националном покривеношћу, док је у односу на преостали део другостепене пресуде ревизија туженог неоснована.

Побијана пресуда је донета без битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр 72/2011 ... 18/2020) на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, те без битних повреда одредаба парничног поступка у смислу члана 374. став 1. Закона о парничном поступку, а на које ревидент и не указује одређено у ревизији. Наводи изнети у ревизији су да је побијана другостепена пресуда донета у парничном поступку у ком је Апелациони суд у Београду укинуо претходно донету првостепену пресуду решењем Гж1 3738/20 од 15.01.2021. године у коме је заузео супротне ставове од оних на којима је заснована побијана пресуда. Међутим, овим наводима не указује се на одређену битну повреду одредаба парничног поступка учињену пред другостепеним судом у

доношењу побијане пресуде. Остали наводи ревизије тичу се правилности утврђеног чињеничног стања и правилности примене материјалног права.

Према утврђеном чињеничном стању на коме су засноване нижестепене пресуде, АА из ... била је радно ангажована код туженог, најпре без пријаве осигурања и без закљученог уговора о раду, а 2018. године остала је у другом стању и по договору са законским заступником туженог је са туженим закључила уговор о раду на неодређено време 02.04.2018. године. Пријава ради остваривања здравственог осигурања је извршена ретроактивно, па се каснило са евидентирањем њеног радно правног статуса и регулисањем здравственог осигурања. Тужила је у приватној пракси обављала прегледе у априлу 2018. године, затим према потврдама о привременој спречености за рад требало је да буде на боловању, али је наставила да ради до 05.08.2018. године. Плата јој је исплаћивана у истом износу као и пре закључења уговора о раду. Од плате која јој је исплаћивана је давала туженом износе које је он требало да уплаћује по основу доприноса за тужилу. Од августа 2018. године јој није исплаћивана зарада, а тужени је накнадно за тужилу уплатио порезе и доприносе. Од 02.09.2018. године отворила је породилско боловање и након тога је примала накнаду по том основу. Дана 12.06.2018. године АА је потписала бланко споразумни раскид радног односа. Након тога, 25.06.2018. године јој је издата здравствена картица. Тужени је попунио споразум о прекиду радног односа и предао га 01.08.2019. године Републичком фонду пензијског и инвалидског осигурања ради евидентирања. У споразуму је уписано да је сачињен 14.09.2018. године.

На основу тако утврђеног чињеничног стања су нижестепени судови закључили да је тужени трајање радног односа АА уценио потписивањем бланко споразума о престанку радног односа. Ревидент оспорава правилност утврђења да је извршио акт дискриминације на основу пола и породичног статуса у области рада и запошљавања стављањем АА у неоправдано неповољнији положај на начин што је у току трајања трудноће, породилског одсуства и одсуства са рада ради неге детета трајање радног односа уценио потписивањем бланко споразума о престанку радног односа. Правилност те одлуке оспорава са разлога што је одлука језички неправилна, јер се трајање радног односа не може уценити, а потом, и ако би се прихватило постојање условљавања и у том смислу уцене услед опасности од одласка запослене на боловања, сматра да постоји противречност у односу на даље утврђене облике аката дискриминације. Сматра да је одлука нелогична и стога што, ако би трајање радног односа запослене било условљено потписивањем бланко споразума о престанку радног односа за случај да она одлази на боловања након истека породилског одсуства, тада би било логично да је тај споразум тужени активирао након њеног одласка на боловање, а не како је описано у изреци пресуде, након пријаве запослене инспекторату рада. Указује на споразум између запослене и туженог као послодавца, на основу њиховог заједничког мотива при заснивању радног односа АА, а то је да оствари права за време трудноће и породилског одсуства на накнаду од државе, у вези са чим је тужени запослену пријавио ради здравственог осигурања из најбоље намере. Указује и на мотиве запослене да буде пријављена тек од када је отишла на породилско одсуство. У вези са тим ревидент оспорава и правилност утврђеног чињеничног стања о разлозима тужиле да потпише бланко споразум о престанку радног односа.

Ревизијски суд налази да су нижестепени судови правилно расправили битне чињенице од значаја за закључак о постојању дискриминације АА од стране туженог као послодавца, на начин да је трајање радног односа АА условио потписивањем бланко споразума о престанку радног односа са разлога што није хтео да јој плаћа за боловања када јој истекне породилско одсуство. Притом, Врховни касациони суд не налази да је за закључак о постојању дискриминације АА на описани начин и то по основу њеног пола и породичног статуса, битан мотив који је она притом имала. Да је овако условљавање трајања радног односа у вези са полом запослене и њеном трудноћом и с тим у вези и породичним статусом, произилази управо из утврђења да је АА такав споразум понуђен са образложењем да послодавац неће да јој плаћа да се „вуче на боловању“ када јој истекне породилско одсуство. Противно схватању ревидента, такав приступ послодавца према запосленој код давања на потпис бланко споразума о престанку радног односа и на тај начин условљавања трајања радног односа, не доводи у питање чињеница да је послодавац активирао тако потписани споразум о престанку радног односа већ после пријаве инспектору од стране запослене, а не тек пошто би се остварило боловање запослене након престанка породилског одсуства.

Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“ бр 22/2009) у члану 2. прописао је да дискриминација и дискриминаторско поступање означавају свако неоправдано прављење разлике и неједнако поступање у односу на лица, на отворен или прикривен начин, а које се заснива на полу, породичном статусу и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима. Према одредби члана 6. истог Закона, непосредна дискриминација постоји ако се лице због његовог личног својства у истој или сличној ситуацији ставља у неповољнији положај, или би могао бити стављен у неповољнији положај. Нижестепени судови су правилно закључили да је у вези са полом и породичним статусом запослена, као будућа породиља, која би могла бити у позицији да користи боловања након престанка породилског одсуства, стављена у неповољнији положај у односу на остале запослене, тиме што је њен радно-правни статус, односно трајање радног односа условљено потписивањем бланко споразума о престанку радног односа, које послодавац може искористити за случај боловања запослене. На тај начин запослена је дискриминисана у области рада, у смислу одредаба члана 16. став 1. и члана 20. истог Закона. Одредбама члана 20. став 2. Закона о забрани дискриминације прописано је да је забрањено ускраћивање права и због трудноће, породилског одсуства, одсуства ради неге детета или посебне неге детета. И ревизијски суд налази, да је, када је потписивањем бланко споразума о престанку радног односа доведено у везу са будућим коришћењем одсуства ради неге детета запосленој, тада противно наведеној одредби закона дошло до ускраћивања њеног права и истовремено дискриминације запослене у области рада. Из тога произилази да је основан тужбени захтев којим повереник за заштиту равноправности, који је овлашћен по одредби члана 33. став 1. тачка 3. Закона о забани дискриминације тражи да суд утврди да је тужени дискриминаторски поступао према АА, на основу одредбе члана 43. став 1. тачка 2. Закона о забрани дискриминације.

У вези ревизијских навода којим ревидент оспорава правилност утврђења о извршеном акту дискриминације на описани начин, ревизијски суд указује на одредбу члана 45. став 2. Закона о дискриминацији према којој терет доказивања да услед акта, у овом случају бланко споразума о престанку радног односа, није дошло до повреде начела једнакости, односно начела једнаких права и обавеза, сноси тужени, јер је

тужилац учинио вероватним да је тужени учинио акт дискриминације бланко потписивањем споразума о престанку радног односа довођењем тог потписа у вези са коришћењем боловања од стране запослене након истека породилског одсуства. Ревидент у ревизији само указује да се по његовом схватању не може сматрати несумњиво утврђеним да је између запослене АА и других лица прављена било каква разлика и да је учињена дискриминација свим оним што је од стране редовних судова окарактерисано као дискриминација од стране туженог. Међутим, на тај начин се не оповргава правилност утврђења нижестепених судова. Како правилно наводи другостепени суд, према одредби члана 49. Закона о равноправности полова („Службени гласник РС“, бр. 104/09), код чињења вероватним да јесте извршен акт дискриминације по основу пола, на туженом је терет доказивања да таквим актом није дошло до повреде начела једнакости, односно начела једнаких права и обавеза.

Напред изнети закључци овога суда односе се и на правилност одлуке нижестепених судова да утврде да је тужени учинио акт дискриминације према тужили на основу пола и породичног статуса, у области рада, активирањем бланко споразума о престанку радног односа, односно одјавом са осигурања код РФ ПИО након њене пријаве инспекторату за рад. Ово утврђење резултира из претходног утврђења о дискриминацији условљавањем трајања радног односа потписивањем бланко споразума о престанку радног односа од стране АА. Даље, напред изнети закључци односе се и на правилност одлуке нижестепених судова да утврде да је тужени извршио акт дискриминације на основу пола и породичног статуса у области рада стављањем АА у неоправдано неповољнији положај на начин да јој је у току трајања трудноће тражио да лично обезбеди средства за доприносе. Правилност те одлуке ревидент оспорава истицањем да из исказа сведока произлази да АА законском заступнику туженог лично није давала никакав новац по било ком основу и да је лично законски заступник све доприносе уплатио за именовану преко ангажованог књиговође, чије тврдње су поткрепљене писменим доказима, те да нема основа закључак да је АА сама уместо туженог плаћала доприносе за себе. Међутим, нижестепене пресуде засноване су на утврђењу да је тужени од АА тражио да она обезбеди средства за доприносе на начин да од зараде врати износ на име пореза и доприноса, а не на утврђењу које оспорава ревидент да је она лично уплаћивала износе на име доприноса. Истицање ревидента да утврђене чињенице саме по себи не значе да је АА била у неповољнијем положају од мушкараца запослених код туженог, да то у поступку није утврђено, нити да су мушкарци због пола били привилеговани по било ком основу, не могу се прихватити. Ово стога што је тужилац учинио вероватним да је тужени на описан начин извршио акт дискриминације запослене АА због њеног пола и породичног статуса односно заснивања радног односа са њом као трудницом, чиме је на туженом био терет доказивања да на такав начин није дошло до повреде начела једнакости, односно начела једнаких права и обавеза због трудноће и уживања под једнаким условима свих права у области рада.

Стога је ревизија туженог у односу на другостепену пресуду којом је правноснажно одлучено о утврђењу дискриминације на основу пола и породичног статуса у области рада и запошљавања стављањем АА у неоправдано неповољнији положај на начин што је у току трајања трудноће, породилског одсуства и одсуства са рада ради неге детета трајање радног односа ученио, или правилније условио, потписивањем бланко споразума о престанку радног односа, тражио да лично обезбеди средства за доприносе и активирањем бланко споразума о престанку радног односа,

односно одјавом са осигурања код РФ ПИО након пријаве инспекторату за рад, и наложено туженом да ову одлуку о свом трошку објави у листу са националном покривеношћу, ревизија неоснована, те је одбијена применом одредбе члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

Међутим, ревизија је основана у делу којим се побија другостепена пресуда о тужбеном захтеву за утврђење истог акта дискриминације, али на начин да је АА тужени нередовним и нецеловитим уплаћивањем доприноса отежао остваривање права на здравствену заштиту и боловање. Ово стога, што из утврђених чињеница не произлази основаност тужбеног захтева у том делу. Наиме, утврђено је нередовно и нецеловито уплаћивање доприноса од стране туженог за здравствено осигурање АА, али из тога не произлази да јој је тиме конкретно отежано остваривање права на здравствену заштиту и боловање. Ревидент основано у ревизији указује да је образложење другостепеног суда неутемељено. Из утврђених чињеница не произлази закључак да је АА у конкретном случају било отежано остваривање било здравствене заштите, било исплате накнаде за раде за време породилског одсуства. Нужност благовремене и одговарајуће здравствене заштите у трудноћи и исплате накнаде зараде за време породилског одсуства није упитна. Међутим, не произлази да је тужиљи била ускраћена благовремена, или одговарајућа здравствена заштита, или накнада зараде за време породилског одсуства услед нередовног и нецеловитог уплаћивања доприноса од стране туженог.

То је разлог што је у наведеном делу побијана пресуда преиначена, по одредби члана 416. став 1. Закона о парничном поступку тако што је одбијен тужбени захтев за утврђење да је тужени извршио акт дискриминације тужиље на основу пола и породичног статуса у области рада и запошљавања стављањем у неоправдано неповољнији положај на начин што је у трајања трудноће, породилског одсуства и одсуства са рада ради неге детета нередовним и нецеловитим уплаћивањем доприноса отежао остваривање права на здравствену заштиту и боловање, те последично и тужбени захтев да се наложи туженом да о свом трошку објави одлуку у наведеном делу у листу са националном покривеношћу.

Коначан одлука о тужбеним захтевима није од значаја за другачију одлуку о трошковима поступка, а како је тужени у мањем делу успео са ревизијом, одбијен је његов захтев за трошкове ревизијског поступка. Према коначном успеху странака у парници свака странка сноси своје трошкове парничног поступка. Одлука је донета по одредби члана 165. став 2 и члана 153. став 2. Закона о парничном поступку.

**Председник већа-судија
Бранко Станић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић